

## ՄԱՅԵՆԱԽՈՍԱԿԱՆ

## ԱՅԵՆԱԿԱՆ

ՅԱԿՈԲ Թ. ԹՆԻՔԻՆԸ. Կիլիկիոյ Նիկիոյ, Հատոր Բ.  
4. Պոլիս 1914, էջ 386:

«Կիլիկիոյ աղէտ», ինչպէս պատմութեան Բ. Հատորն ալ լայն առնաւ. 336 էջերէ բաղկացեալ ստուարտ գործք մը, բովանդակութեամբ աւելի քոն ու պատկերներով աւելի զարգարուն քան Ա. Հատորը (Հմմտ. «Հանգ. Ամս», 1912, էջ 366):

Ներկայ Հատորիս բովանդակութիւնն է գլխաւորաբար Հալէպի եւ անոր մերձեկայ գաւառներուն մէջ եղած ջարդերուն պատմութիւնը: Թ. Թ. Թերզեան մի առ մի կը ցուցադրէ կարմիր Համալիս վերջին անգովթ ու վայրագ սպանութիւնները անտէրունջ Հայերուն լացն ու կոծը, բազմաթիւ քաղաքներու, գիւղերու քանդուի ու աւերումը, միով բանիւ այն ամէն արիւնոտ տեսարաններն, որոնք նոյն գաւառներուն մէջ ցաւալի իրականութեամբ տեղի ունեցան: Մի եւ նոյն ժամանակ ստոյգ վշակութիւններով ցոյց կու տայ մեղի, որ այդ ահաւիշ կոտորածը կանխագոյն ծրագրու մը եղած է, այնու որ մահմետական շարժումը այս կամ այն տեղուն մէջ չէր սահմանափակուած, այլ ընդհանուր էր: Բարբառախառնար, ինչպէս կ'ըսէ Տեղեկան, շատ տեղեր Հայերը բոլորովին ալ անպատասառ չէին, որուն հետեւութեամբ քիչ շատ կրցան դիմադրել մոլեգին խուժանին յարձակումներուն:

Մեծ. Հեղինակն հոս ալ իւր ըսածներուն իւր ապացոյց, ըստ կարելոյն փոյթ տարած է ձեռք անցնելու ամէն մէկ պաշտօնական թուղթ ու գրութիւն. նմանապէս կոտորածին աւթիւ ամէն կողմանէ եկած հեռագիրներուն օրինակներն, ընթերցողն ինչպէս պիտի տեսնէ, մի առ մի խնամքով հաւաքուած ու Հատորիս ետեւը զետեղուած են:

Աստահ էր թէ «Կիլիկիոյ աղէտ», ինչպէս պատմութիւնը ցկատարած մի եւ նոյն առաւելութիւններով օժտուած պիտի մնայ. եւ այն ատեն ստուգիւ «Կիլիկիոյ աղէտը», պիտի ըլլայ Հայերի մը, որուն մէջ հետաքրքիրն ալ, ազգասէրն ալ եւ մանաւանդ պատմախոյզը իւր խնդրածը պիտի գտնէ պարզուած իւր աշաց առջեւ այնպէս, ինչպէս ներկայ ժամանակս կը պահանջէ:

4. Թ. ՏԵՐ-ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ



1. Դարձեալ հայ Տպագրութեան Կոմիտէն: — Ընթերցողներ, որ Մշակի յարգելի խմբագրութիւնը արժանի համարած է ուշադրութեան մեր՝ Հանդիսի նախորդ թուին մէջ հրատարակած մէկ փոքրիկ «Այլեւայլք» է, Բայց Մշակի խմբագրութիւնը զմեզ լիովին չէ հասկցած. թէպէտ մեր ըսածները շատ որոշ էին:

«Մենք երբեք չենք ուզած հաստատել թէ Թուրքիանին հանդիսավայրը իշխանին պէտք չէր ըլլաւ. առեղ մեղի համար անտարբեր է, բաւական որ որոշուած ըլլայ ազգին կողմանէ»:

Բ. Մենք ոչ Թիֆլիսի եւ ոչ ալ Պոլսոյ Թանձնաժողովները իշխանին Թանձնաժողովէն գերադաս համարած ենք. իրեւ 25 տարի անընդհատ ազգին ծառայութեան նուիրուած թերթի մը խմբագրական մարմին՝ կարծեմք թէ իրաւունք ունէինք պահանջելու որ զուտ ազգային քաղաքականութեան խնդրոյ մը մէջ իշխանին Թանձնաժողովը առանց նկատողութեան առնելու միւս Թանձնաժողովները կամ գէթ ազգին գիտնական դասակարգը պէտք չէր հրամայողական դիրք մը բռնած «*Motu proprio*» որոշումներ ընել:

Գ. Համարուած ենք, որ Մշակի յարգելի խմբագրութեան պաշտպանած Թուրքիանը համազգային է, բայց չի կրնար միշտ պահանջուիլ, որ նոյն համարումը ունենանք նաեւ իշխանին յանձնաժողովին մասին, քանի որ ծրագրին բովանդակութիւնը հակառակը կը ցուցնէ, եւ՝ որ անշուշտ մեծ զարմանք պիտի պատճառէ Մշակի խմբագրութեան, ո՞ր Երեւելանին եւ ո՞ր ալ նոյն առթիւ հրատարակուելիք գրութեան մասնակցութեան հրաւեր եկաւ մեզի:

Անգամ մըն ալ կը կրկնենք. եթէ կուզուի, որ Հայ Տպագրութեան 400 ամեակը պատմական համազգային նշանակութիւն մը ստանայ ազգային կեանքին մէջ տարի մը յետաճելու, որպէս զի նախ մտքերու համաձայնութիւն գոյանայ, որմէ կանխուած ունի տեղին համազգային ըլլալը:

4. Ա. ՄԱՅԵՆԱՆ

2. Դասական հայերէնը եւ Ալկալա գաւառաբարձադը: — Դր. Ս. Մ. Գաւառաբարձադը:



էջ 114), որ փոխառութիւն է յունարենէ, *μακάρι, μακάλλα* "Հոգարիւր, բրիշ" Հմմտ. Հիւրբ. Ժան, *Arm* (Gramm. I, էջ 314 եւ ՀԲ. Ժ. 225. Հոգարիւր իմաստն է ըստ այսմ հոգարիւր-է մանր փորել երկիր սերմն ներարկելու եւ հոգին սակ աղբընդու Հմմտ:

4. Ռ. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ



## Մ Ս Յ Ե Ն Ա Գ Ի Ց Ա Վ Ա Ն

### ՅԱՆՅԱՆԻ ԵՐԻՐԱՊԵՐՈՒՆ ՀՈՅՆԱԿԱՆ ՀՐԹ-ՑՈՐԵՐԱԿԱՆՈՒՆԵՐՆԵՐ 1896 1910

(Ըրբ-ընթ-ընթ-ընթ)

\*769. E The Eastern question: Blackwood 140 (1898), p. 847 848.

\*770. Reibling M. Der Ararat: Zeitschr. d. deutsch. u. österr. Alpenvereines 30 (1899), p. 144.

\*771. — Der Hegerkbratplatz und die Inschriften auf dem kleinen Ararat: Verhandl. Gesell. Erd. (Berlin), 26 (1899), p. 180 189.

\*772. — Eine Karthakfahrt durch Armenien: Mutter Erde 4, p. 10 12, 38 39, 49 53, 61—62, 93 95 (III).

773. L'Echo arménien (= Հայ աղագրութիւն). Journal humoristique et littéraire, 1905 07, Paris.

774. Eckhardt Kurt. Die armenischen Feldzüge des Lukullus. (Abschnitt I.): Klio 9 (1909), p. 400 412. (Abschnitt II.): Klio 10 (1911), p. 79—115, 192—231. *Նստեւ աստուծոյ* Leipzig, Dietrich'sche Verlagbuchh., 1909, 8°, VIII, p. 48.

\*775. Eckstein O. — Armenische Berge: Deutsche Alpenzeitung 3 (1904), 28.

\*776. Edwards G. D. — Items of Armenian folklore collected in Boston: Jour. Americ. Folk-Lore 12 (1899), p. 97—107.

777. Louise Betts. Armenia, «Mene, Tekel, Utharwin»: Armenia (Boston), 1 (1905), Nr. 11, p. 10—12.

778. Eghisarian Léon. — *Տնւ Բուսնի* de chants.

779. Ehrhard Alb. — Die orientalische Kirchenfrage und Oesterreichs Beruf zu ihrer Lösung. Wien und Stuttgart, Jos. Roth, 1899, 8°, p. 76.

[Բնագր. Hist.-polit. Bl. 123 (1899), p. 768—772 (Anonymus).]

780. Histoire du Perâ Elie de Kharpout. [Traduite en français par] E. J. Basmadjian: Revue de l'Orient chrétien, 1910, p. 387 349; 1911, p. 65—67. [Գրառութիւնն էր Դրաստաբոլի եղիպ քահանայի պատմութեան նայ քահանայի գաղղ. թարգմանութեամբ:]

781. Ellinger Nils. — Armenische Digte: 1<sup>o</sup> Badjanian O.: Arax's Grand. 2<sup>o</sup> Naibandian M.: Erbeden. 8<sup>o</sup> Tschobanian Arohang: Vukxewang für vor Moser Armenien: Dansk Tidsskrift, 1903, November, p. 764 8.

[Հմմտ. Հ. I, 1900, էջ 180: *Տնւ նստեւ Nails andian Inga.*]

782. Ekmassian Dikran. Confessions and Illages in Armenia: Armenia (Boston), 2 (1906), Nr. 10, p. 88 9.

783. Eissasser. — La Massacre des Arméniens à Constantinople, fin Août 1894. Impressions d'un témoin: La terre sainte 22 (1898), Nr. 21, p. 92 5; Nr. 23, p. 358 60.

784. Emmamulian Paulus. Petrus XI. Litterae pastorales. — Patriarchas Cilicis Armenorum Catholicorum. *Թուղթ Եփեսական Գործիչի Գրքի ԺԱ Ե ԼՄԱՆԱՆԱԼԻԿԱՆ Կաթողիկոս-Պատրիարքի Կրիկիկայ Հայոց ուղղափառաց*: Constantinopoli 1900, 8°, 13 + 18 p.

\*785. Emmerig Oskar. — Darlebrief und Tennishallgeschichte: Engl. Studien 39 (1904), p. 389 401.

[Սղեքսմանդիկ վարդապետ (ստեղծ, նայ. էփեսական, ասորական իւրազգութեանց վարդապետ):]

\*786. England's policy in Turkey (by a Turkish officer): Fortnightly R.v. 59 (1894), p. 286 90.

787. English Comment on Armenian affairs (Spencer, Oct. 15): Armenia (Boston), 1 (1905), Nr. 4 p. 47 50.

788. Des Epiphanios von Cypern *Επιφάνιος επωνυμολογίων πατριάρχων τε και μητροπολιτών*, armenisch und griechisch. Herausg. von Franz Nick. Finckh. Marburg, Elwert, 1912, 8°, p. 120. Mk. 2,50.

[Գրք. Th. Revue 1908, p. 227 f. (H. Goussien). — Götting. Gel. Anz. 9 (1905), p. 187 (E. Preuschen).

\*Թարգմ. 1903, էջ 88. (Հ. Բ. Ստ.) — «Հայոց. Ամս. 1903, էջ 58 61. (Հ. Ս.) — Տնւ նստեւ նայ. գրքի մէջ:

\*789. The Epistle of Paul to the Corinthians. (As read in the Armenian Bible): Islamic World 8 Nr. 76.

790. Eremian P. S. — Douguine. Traduit par O.: La Patrie, 1910, Nr. 87, p. 100—101.

791. Erinnerungs-Blatt an die 200 jährige Gründungsfeder der Mechttharisten-Kongregation am 8. September 1901. Wien, Mechttharisten-Buchdruckerei, 1901, 8°, p. 7.

792. — — 2. Aufl. 1901. 8°, p. 7.

793. Ermon V. — Étude critique sur la version arménienne de la Bible: Compte rendu du IV. Congr. scient. des Chéol. Séct. II, p. 317—351. [Թարգմանութիւն «Թարգմ. 1900, Թ. 7 10:]

794. Est-Ouest. Correspondances en toutes langues. Division arménienne. Directeur M. S. David Bag. Paris 1909. Nr. 1—80.

795. L'estremo grido di dolore dei proscritti Armeni: La Dimensione 25 (1897), Nr. 188.

796. Études sur la miniature arménienne par E. P. Seraphia Abdallah et Frédéric Macler. Paris, Librairie Paul Gauthier, 1909, 8°, p. 44.

(Extrait de la Revue des Études ethnographiques et sociologiques 1909.)

[Գրք. «Արթ. 1910, Թ. 4 (Հ. Ս.) — «Թարգմ. 1910, Թ. 11, էջ 511 12, 520 (XXX): «Ամ. 1910, էջ 319 20 (Հ. Ս. Ս.):]